

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Stand van zaken implementatie Omgevingswet	TELEFOONNUMMER	+31640886325
DATUM	20 juni 2023	E-MAILADRES	natalie.keulers@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-413451367-351	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Natalie Keulers	TEAM	GRO
BIJLAGEN	Geen	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting:

De Eerste Kamer stemde dinsdag 14 maart 2023 in met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken van de voorbereidingen op de inwerkingtreding bij de provincie Utrecht en bij het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De definitieve datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft het implementatieproces in een stroomversnelling gebracht. Zowel intern als in samenwerking met andere overheidsinstanties en omgevingsdiensten zijn de voorbereidingen geïntensiveerd.

Inleiding:

Nu de Omgevingswet per 1 januari 2024 (na 5x uitstel) in werking treedt geeft dit een nieuwe impuls aan het implementatietraject van de wet. Er werd al volop getest en geoefend zowel intern als in de samenwerking met medeoverheden, omgevingsdiensten e.d. Met het besluit tot inwerkingtreding zijn de voorbereidingen in een versnelling gekomen. Dit vraagt zeker tot het eind 2023 en ook het eerste deel van volgend jaar nog de nodige extra inzet. De essentiële werkprocessen zullen, met deze extra inzet, naar verwachting, op orde zijn. Wel zijn de implementatie en werking van het DSO per 1 januari 2024 een bron van zorgen. Er zijn zorgen over stabiliteit, beschikbaarheid, juridische betrouwbaarheid en begrijpelijkheid van het DSO. Daarnaast worden er tussen IPO, VNG en Unie van Waterschappen nog intensieve gesprekken gevoerd met het Rijk over de financiële implicaties van beheer en doorontwikkeling van het DSO.

Met de invoering van de Omgevingswet verbetert en vereenvoudigt de dienstverlening naar de inwoners, bedrijven en organisaties. Wet- en regelgeving worden toegankelijker en gemakkelijker te raadplegen en vergunningverlening kent kortere doorlooptijden. Daarnaast is er meer ruimte voor maatwerk. Voorwaarde is wel dat overheidsinstanties en adviesorganen goed en snel kunnen samenwerken en met een consistente betrouwbare boodschap naar belanghebbenden communiceren.

Stand van zaken provincie Utrecht:

Werken in de beleidscyclus

De provinciale organisatie heeft zich via het Programma Invoering Omgevingswet voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Dit onder andere door het ontwikkelen van een samenhangend pakket van visie, beleid, uitvoering, regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving en monitoring. Het Programma Invoering Omgevingswet heeft per 15 september 2022 de structurele werkzaamheden overgedragen naar de provinciale lijnorganisatie. Het Programma Invoering Omgevingswet bood de nodige samenhang tussen de thema's en domeinen. Die samenhang wordt nu verder in de organisatie vormgegeven en in de reguliere en soms nieuwe taken en werkprocessen ondergebracht. De consequenties voor de organisatie wat betreft inzet en middelen worden in deze fase steeds duidelijker. In de Kaderbrief is een voorstel opgenomen voor extra fte (5 totaal) voor vergunningverlening, coördinatie van samenwerking in de regio en (juridische) advisering. Als dat is toegekend (behandeling 28 juni 2023) dan zijn de beschikbare middelen, met de huidige wetenschap, voldoende.

Duidelijk is dat de werkwijzen, provinciale rol en instrumenten ingrijpend veranderen onder de Omgevingswet, daarom worden deze op dit moment aangepast en getest. Voor de borging in de organisatie gebruiken we de 4 kwadranten van de beleidscyclus als kapstok: beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en monitoring. Voor elk van deze kwadranten zijn gelijknamige coördinatiepunten ingericht. Verschillende teams zijn verantwoordelijk voor hun deel van de beleidscyclus, maar houden ook samen de regie over het geheel. Ook de samenwerking met collega-overheden en uitvoeringsdiensten is daarbij van groot belang. We zijn dan ook alert op het verbeteren en intensiveren van die afstemming daar waar wenselijk. De maatschappij vraagt immers in toenemende mate een heldere en toegankelijke dienstverlening van overheden. Het uitgangspunt van werken onder de Omgevingswet is samenwerken als één overheid'.

Beleidsontwikkeling

De Omgevingsvisie provincie Utrecht is vastgesteld in maart 2021 samen met de Interim Omgevingsverordening, de nu geldende regelgeving. Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet is in maart 2022 de Omgevingsverordening vastgesteld. Deze wordt op 1 januari 2024 de geldende verordening en vervangt dan de Interim Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening is vanaf die datum raadpleegbaar in het DSO. Omdat de vaststelling hiervan alweer meer dan een jaar geleden is, wordt nu de eerste wijziging van de Omgevingsverordening voorbereid. GS stellen op 4 juli 2023 het Ontwerp hiervan vast. De planning is dat uw Staten deze, na het doorlopen van de terinzageleggingsprocedure, in februari 2024 vaststellen. Daarna kan deze op 1 maart 2024 in werking treden door middel van publicatie in het DSO. De Omgevingsverordening is niet compleet zonder een Voorbereidingsbesluit gericht op het omgevingsplan.

De Omgevingsvisie die in maart 2021 is vastgesteld is al gereed voor de Omgevingswet. Uw Staten hebben namelijk bij vaststelling hiervan een dubbel besluit genomen. De Omgevingsvisie heeft daarmee zowel werking onder de huidige wetten, als onder de Omgevingswet. Bij vaststelling van de Omgevingsvisie hebben uw Staten besloten om deze één keer in de vier jaar tegen het licht te houden. Daarbij wordt gekeken op welke onderwerpen de Omgevingsvisie wijziging/ bijstelling behoeft. Er wordt dus geen geheel nieuwe Omgevingsvisie opgesteld, maar er wordt gericht gewerkt aan de onderwerpen die vernieuwd moeten worden. Wij willen dit proces in 2024 starten, zodat uw Staten hierover in 2025 een vaststellingsbesluit kunnen nemen. Hierin zullen dan ook eventuele voorstellen voor wijzigingen die voortvloeien uit het ruimtelijk voorstel worden meegenomen.

In de tussentijd wordt ook gewerkt aan het vormgeven van Omgevingswetprogramma's. Op 9 februari 2022 hebben uw Staten daarvoor de werkwijze vastgesteld. Bij het vormgeven aan deze programma's wordt ernaar gestreefd dat deze samen met de Omgevingsvisie en -verordening een samenhangend pakket vormen. De Omgevingswetprogramma's worden ook, net als de Omgevingsvisie en -verordening, in het Digitaal Stelsel Omgevingswet opgenomen. Hiermee is het voor onze overheidspartners, inwoners, bedrijven en initiatiefnemers duidelijk op welke manier we uitvoering geven aan ons beleid en hoe onze regels hierbij passen. Eind 2023 zijn er naar verwachting voldoende processen voor programma's gestart om de toegezegde evaluatie uit te kunnen voeren.

Beleidsdoorwerking

Het coördinatiepunt Beleidsdoorwerking is het punt waar de bestemmingsplannen (straks omgevingsplannen) en initiatieven in de fysieke leefomgeving bij de provincie binnenkomen. Naast de veranderende wettelijke taken van

team Gemeentelijke Ruimtelijke Ontwikkeling (GRO) (dit **moet** geregeld worden) is er behoefte aan intensievere begeleiding en advies bij initiatieven en projecten. Het coördinatiepunt zorgt voor een soepele beleidsdoorwerking van Omgevingsvisie, -verordening en programma's in plannen en initiatieven. Signaleren, organiseren en agenderen zijn sleutelwoorden. De belangrijkste samenwerkpartners zijn de gemeenten en waterschappen. Daarnaast richt het coördinatiepunt zich op het faciliteren van initiatieven van burgers en bedrijven en provinciale projecten. Het gaat daarbij om de vraag of plannen, initiatieven of projecten passen binnen de provinciale regels (uitvoerbaarheid) of ze passend gemaakt kunnen worden (alternatieven) en of alle kansen/provinciale ambities worden benut.

De Omgevingswet vraagt om integrale afwegingen binnen de fysieke leefomgeving en vereist kortere procedures/afhandeltermijnen. Het organiseren van snellere (efficiëntere) en betere (integrale) advisering met betrekking tot gemeentelijke plannen en in- en externe initiatieven en projecten heeft daarom de hoogste prioriteit. De werkprocessen zijn hierop aangepast en er is een aantal nieuwe integrale overlegstructuren ingericht. Verder wordt een aantal tools ontwikkeld om snel en samenhangend naar plannen en initiatieven te kijken en beoordelen. Na de zomer van 2023 gaat het coördinatiepunt de afhandeltermijnen van de Omgevingswet aanhouden. Dit geeft ruimte om de werkprocessen te testen en zo nodig aan te passen om per 1 januari 2024 een goede start te kunnen maken met werken onder de Omgevingswet.

Er wordt een Handreiking Omgevingsverordening voor gemeenten opgesteld, een leeswijzer om het werken met de omgevingsverordening gemakkelijker te maken. Daarnaast zullen er bijeenkomsten worden georganiseerd voor de Utrechtse regio's, gemeenten en andere belanghebbenden en gesprekspartners om de beleidsdoorwerking goed te laten verlopen en te toetsen aan praktijkervaringen. De uitkomsten van deze gesprekken worden geagendeerd bij de monitoring van het beleid en kunnen tot aanpassing van beleid en werkprocessen leiden.

Beleidsuitvoering: de VTH- keten

Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) zijn belangrijke uitvoeringsinstrumenten om de doelstellingen van de Omgevingswet te kunnen bereiken. Om de uitvoering te ondersteunen is gewerkt aan de aanpassing van de werkprocessen om te komen tot een goede doorloop van aanvragen en het organiseren van het proces voor advies en instemming. Daar waar meerdere overheden betrokken zijn bij een aanvraag, is een afgestemd proces noodzakelijk. Alle samenwerkingspartners in de Provincie Utrecht (ca. 40) hebben de Intentieovereenkomst Samenwerkingsafspraken (SOK-OW) vastgesteld. In de regionale werkgroepen worden de afspraken nog verder verfijnd. Dit jaar zullen de gemaakte werkprocessen en –afspraken worden getoetst in ketentestsessies.

Voor de provinciale VTH-taken zijn de afspraken met de omgevingsdiensten van groot belang. Voor de taken belegd bij de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) worden de specifieke samenwerkingsafspraken opgesteld en na de zomer vastgesteld. Om alle vergunningverlening intern en ook in samenhang met de partners goed te laten verlopen is het coördinatiepunt uitvoering in ontwikkeling om zo de laatste acties voor de implementatie, maar ook de ondersteuning bij uitvoering na 1 januari 2024 goed te laten verlopen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van de loketfunctie voor ruimtelijke initiatieven.

Voor een succesvolle inwerkingtreding van de Omgevingswet is een goede regionale samenwerking noodzakelijk. Het behouden van de regionale samenwerking die in het kader van de voorbereiding op de Omgevingswet is ontstaan, is een voorwaarde voor het samenwerken als één overheid. We zijn als provincie Utrecht nauw betrokken bij het door ontwikkelen van deze samenwerkingsstructuur.

Beleidssterugkoppeling: monitoring en evaluatie

Voor flexibel en adaptief Omgevingsbeleid is het nodig de beleidscyclus te sluiten door de effecten van beleid en uitvoering te monitoren. In de beleidscyclus kan monitoring samen met evaluatie, aanleiding geven beleid aan te passen of nieuw beleid te ontwikkelen. Monitoring en evaluatie vormen daarmee een belangrijk onderdeel van de realisatie van de Omgevingsvisie. De lange looptijd van de Omgevingsvisie vraagt ook om regelmatige monitoring en evaluatie. Het stelt de provincie in staat om te beoordelen of de provincie op koers ligt om de ambities uit de Omgevingsvisie te gaan halen. In januari 2023 zijn uw Staten via een [Statenbrief Monitoring Omgevingsbeleid](#) geïnformeerd over het voornemen om te komen tot de monitor.

In mei 2023 is vervolgens daadwerkelijk gestart met het proces om te komen tot de monitor Omgevingsbeleid. Het is daarbij vooralsnog de inzet om in Q1 2024 een eerste versie van de monitor op te leveren. Zoals in de Statenbrief aangegeven is het een groeimodel waarbij een afhankelijkheid is van voortgang en beschikbaarheid van onderliggende (programma-)monitors. Het proces is gericht op de ontwikkeling van de monitor. Deze richt zich op daadwerkelijke ontwikkelingen doet geen uitspraken over beleidsprestaties.

Stand van zaken van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO):

De Omgevingswet introduceert het Digitaal Stelsel Omgevingswet, een stelsel van lokale en centrale software. Een van de onderdelen van het DSO is het Omgevingsloket. Dit is een digitaal loket waar initiatiefnemers en betrokkenen snel kunnen zien wat er mag in de fysieke leefomgeving. De provincie Utrecht heeft de benodigde drie softwarepakketten aangeschaft en werkend aangesloten op de landelijke voorziening. Al sinds het voorjaar van 2020 testen we hier uitvoerig mee. Op 1 januari 2024 moeten onze Omgevingsverordening en voorbereidingsbesluit (vastgesteld maart 2022) en ook onze Omgevingsvisie (vastgesteld maart 2021) in het DSO gepubliceerd zijn, evenals de aanvraagformulieren voor vergunningverlening en meldingen gerelateerd aan de Omgevingswet en onze omgevingsverordening. We verwachten dat dat allemaal lukt. De Omgevingsvisie en -verordening staan na de zomer klaar om gepubliceerd te worden in het DSO. Daar kunnen we vanaf dat moment mee testen. De grootste zorgen omtrent het DSO liggen op het gebied van stabiliteit, beschikbaarheid, juridische betrouwbaarheid en begrijpelijkheid. De grote vraag is of het straks allemaal voldoende werkt en bruikbaar is voor inwoners en bedrijven en voor onszelf als bevoegd gezag. Voor zover we het als provincie Utrecht in de hand hebben bereiden we dat zo goed mogelijk voor, maar de werking van de landelijke voorziening hebben we niet in de hand. Zoals aangegeven wordt momenteel getest, met de onderdelen die zijn opgeleverd.

Vervolprocedure / voortgang:

In het vierde kwartaal van 2023 ontvangt u de volgende voortgangsbrief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen